

ШИНКАР М. Л.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри господарського права і процесу

ЩОДО ФІКТИВНОГО БАНКРУТСТВА БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Формування економіки України будується на принципах ринкових відносин та стрімкому розвитку процесів глобалізації світової економіки, вступу держави до міжнародних інтеграційних об'єднань, які в свою чергу сприяють актуалізації потреби в обґрунтуванні основ економічної безпеки підприємства, її системи, а також розробці стратегічних і тактичних засобів формування ефективних механізмів інституційного громадського та державно-правового регулювання розвитку підприємництва через формування правових інститутів, включаючи й інститут банкрутства.

На сучасному етапі розвитку економіки під банкрутством розуміють неспроможність юридичної особи відновити свою платоспроможність та задовольнити у встановлений для цього термін вимоги кредиторів, що ними пред'являються, та виконати зобов'язання перед бюджетом держави [1]. За своєю суттю банкрутство є природним процесом конкурентної боротьби, у ході якої держава отримує економічно міцних, конкурентоздатних суб'єктів господарювання. Водночас, в Україні набули поширення зловживання інститутом банкрутства, серед яких значне місце займають факти існування фіктивного банкрутства та умисного доведення до нього.

Зазначимо, що фіктивне банкрутство — завідомо неправдива заява суб'єкта підприємництва до суду про нездатність виконати зобов'язання перед кредиторами та державою. Єдиною причиною даного виду банкрутства є прагнення ухилитися від сплати своїх грошових зобов'язань. Варто зазначити, що суспільна небезпека цих дій характеризується не тільки заповнянням матеріальної шкоди кредиторам, а й безпосередньо підривають основи позики й кредиту. Найтиповішими способами зловживань з боку боржників є: ухилення від сплати податків (податкового боргу) через банкрутство; виведення активів підприємства-боржника або незаконне їх заміщення тощо. Найчастіше при даному банкрутстві реалізуються схеми, які передбачають акумулювання всіх пасивів на підприємстві-боржнику з метою збільшення його неплатоспроможності та виведення його активів на новостворене підприємство ще до початку процедури банкрутства.

У практиці банкрутства дуже часто буває і так, що залишки майна підприємства-банкрута за допомогою деяких махінацій «виводяться» із кризового підприємства в пове, ще до початку введення процедури банкрутства. Отже, в результаті викарбовується така ситуація:

підприємство, що має борг, закривають, а його майно успішно працює на новому підприємстві. В свою чергу, кредиторам надають документ про неможливість задоволення вимог у зв'язку з відсутністю майна [2]. У кінцевому підсумку вони можуть лише списати дебіторську заборгованість з балансу за рахунок валових доходів. При цьому керівники боржника, як правило, не несуть жодної відповідальності.

Ще однією проблемою є те, що банкрутство в Україні найчастіше використовується не для отримання кредитором своїх боргів, а для отримання контролю над підприємством та нерозподілу власності. Банкрутство давно стало одним із методів тіньової приватизації, оскільки відбувається маніпуляція підприємствами з метою власного збагачення.

Розбираючи процедуру банкрутства банку, слід відмітити, що борги позичальників перед ним автоматично «списуються». На жаль, це далеко не завжди так.

По-перше, ліквідатор може настояти на достроковому погашенні позики. У цьому випадку діють не умови кредитного договору, а загальні положення Національного банку України про ліквідацію комерційного банку, де банкрутство розглядається як уже форс-мажорна обставина. Тому ліквідатор може вимагати дострокового погашення позики.

По-друге, ліквідатор, зазвичай, розуміє безглуздя такої вимоги по відношенню до фізичної особи-боржника. Далеко не всі позичальники зможуть достроково розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Тому набагато частіше кредитний портфель банку просто продається іншому банку. При цьому не змінюється стандартна процедура погашення заборгованості, яка відповідає підписаним раніше договорами.

Побоюватися, що новий кредитор перегляне умови в бік погіршення, не варто. Хіба що якщо договором передбачалося, що кредитор має на це право — наприклад, змінювати розмір процентної ставки, — тоді цим, теоретично, може скористатися і новий власник кредитного портфеля.

Ну а що буде, якщо все ж таки не оплатити кредит ліквідованих банків?

У такому випадку кредит позичальника можуть віднести до безнадійної заборгованості. Але все це можливо лише після завершення процедури ліквідації, тобто після всіх можливих способів стягнути борг через суд і виконавчу службу. Вирішуватися на умисне прострочення чи ні, кожен вирішус сам, однак не варто забувати про те, що за період невиплати кредиту нараховуються штрафні санкції, що збільшують суму боргу, а стягнення у випадку судового рішення на користь банку може бути звернено на будь-який ліквідне майно позичальника.

Проблема зміцнення економічної безпеки підприємства значно загострюється у період розвитку економіки, для якого, як правило, характерні загрози і ризики, які чинять не лише негативний, а й часто

непереборний вплив як на розвиток підприємства як сфери діяльності, так і на його існування. Явище фіктивного банкрутства є нині суттєвою загрозою економічній безпеці вітчизняного підприємства. Це насамперед проблема загальнодержавного рівня, що пов'язана з недосконалістю діючої законодавчої бази у сфері банкрутства, застосування норм якої не сприяє підвищенню ефективної протидії фіктивному банкрутству та незаконним діям у разі банкрутства. Проте, певні шляхи вирішення даної проблеми на регіональному рівні можливі та мають здійснюватися.

Виходячи з вищевикладеного, можна стверджувати, що нашій державі задля досягнення економічної стабільності варто встановити більш чіткі та об'єктивні критерії для визначення ступеня «злочинності» в діяннях осіб пов'язаних з процедурою банкрутства.

Список використаних джерел

1. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14 травня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31. – Ст. 440.
2. Селіванов А. О. Процедура «пгучного банкрутства» підприємств: колізії у законодавстві та практика господарських судів. // Вісник господарського судочинства. К. 2005. № 2. С.137-144.

ДУБІНІЙ Ю. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
молодший науковий співробітник науково-дослідної частини

ПОНОВЛЕННЯ ПРОПУЩЕНОГО СТРОКУ ДЛЯ ПРЯВЛЕННЯ ВИКОНАВЧОГО ДОКУМЕНТА ДО ВИКОНАННЯ

Рішення судів та інших органів (посадових осіб) через невиконання їх особами у добровільному порядку підлягають примусовому виконанню. Законодавство України в сфері виконання рішень складається з Законів України «Про виконавче провадження», «Про державну виконавчу службу», Інструкції з організації примусового виконання рішень [1] та окремих норм, які містяться в Цивільному процесуальному кодексі України (далі — ЦПК України), Господарському процесуальному кодексі України (далі — ГПК України) і Кодексі адміністративного судочинства України (далі — КАС України) відповідно до форми судочинства, в рамках якого прийнято судовий акт, який підлягає примусовому виконанню.

Відповідно до ч. 2 ст. 17 Закону України «Про виконавче провадження» підлягають виконанню державною виконавчою службою наступні